

LBRIS

We know
books

Maaza
MENGISTE

**UMBRA
REGELUI**

Traducere din limba engleză de
GABRIELA NEDELEA

NEMIRA

Cuprins

Prolog. AȘTEPTAREA	11
Cartea întâi. INVAZIA.....	21
Cartea a doua. REZISTENȚA	241
Cartea a treia. ÎNTOARCERI.....	369
Epilog. REÎNTĂLNIRI.....	539

LBRIS

We know
books

Partea întâi

INVAZIA

1935

O aude pe Aster strigând-o pe nume, chemând-o cu un glas gata-gata să izbucnească. Hirut își ridică privirea de la focul mornit de care se îngrijește într-un cotlon al curții. Stă aplecată, pe un scăunel, alături de un morman de cepe care așteaptă să fie curățate. Îndărătul ei, în bucătărie, bucătăreasa taie carnea pentru cină. Cu siguranță, Aster își bea cafeaua în pat, înfășurată într-o pătură moale, uitându-se, probabil, pe fereastră, la florile ei. În mod normal, ar trebui să fie o dimineață liniștită. Hirut se încordează când gândurile îi sunt întrerupte. Aster o strigă iar, de data aceasta cu un glas atât de puternic, atât de apăsător, încât bucătăreasa se oprește din tocat, păsările dimineții amuțesc și chiar arborele uriaș de dincolo de poartă pare că soarbe briza și rămâne încremenit. O clipă, totul se oprește.

— Ce-oi fi făcut? Hirut simte cum îi tremură mâinile.

Bucătăreasa își ștețe capul din spatele ușii: E în odaia noastră. Arată spre camerele servitorilor. Ce-o fi căutând acolo? Ridică-te iute!

Hirut scapă din mână vergeaua pe care o folosește la întorsul tăciunilor și se scoală agale. Începe vag să se dumirească: Aster e la odăile servitorilor. E în încăperea cât o cutiuță pe care o împarte cu bucătăreasa, locul acela unde se duc noaptea să-și verse amarul și să doarmă. E o încăpere separată de casa cu multe camere unde locuiește Aster cu soțul ei, Kidane. E un loc fără loc, un spațiu fără spațiu. E o văgăună întunecată, săpată în șirul de nopți ostenite, fără sfârșit. Nu e menită să fie văzută la lumina zilei. Nu e făcută pentru cineva ca Aster.

— E la noi? Întreabă Hirut.

N-a mai pus niciodată piciorul acolo. Bătrâna se apleacă peste prag, sprijinindu-se de cadrul ușii cu brațele ei vânjoase, în timp ce se întinde să se uite la cărarea îngustă care duce spre odăile servitorilor, de parcă i-ar fi teamă să părăsească locșorul sigur al bucătăriei sale. S-o fi întors, oare, Kidane?

Hirut clatină din cap. Kidane și-a luat calul și a plecat înainte de ivirea zorilor.

— Deci suntem numai noi, zice bătrâna. Am auzit-o cum se certa cu Kidane, în timp ce-i pregăteam lucrurile.

Hirut vrea să-i spună bucătăresei că Aster ar trebui, de fapt, să fie în pat. Ar trebui să stea întinsă, fără să se miște, ca să-și ușureze durerea provocată de sângerarea lunară. Iar ele ar trebui să-și petreacă ziua ca de obicei, trudind până când bolta cerului se va prăbuși apăsătoare deasupra lor, grea de puzderia de stele.

— Gata, la treabă! Bucătăreasa se întoarce în bucătărie, dar continuă să se holbeze la Hirut, ținând stângaci cuțitul în mână. N-are cum să se-apeuce să se uite prin lucrurile noastre, adaugă ea. Își potrivește baticul pe cap, vârându-și sub el câteva șuvițe cărunte de pe frunte.

Bucătăreasa face aluzie la carabina veche primită de Hirut de la tatăl ei, chiar înainte să moară. Singurul lucru pe care Hirut îl are pe lumea asta, în afară de rochia în care a venit și colierul micuț de la gât.

— Totul e la adăpost, zice Hirut, pentru că bucătăreasa pare ciudat de neliniștită.

Aster o strigă din nou, iar insistența ei se transformă în mânie fâțișă.

Bucătăreasa se îndoiaie, de parcă glasul acela o trage în jos.

— Du-te! strigă ea. Și răspunde-i!

Hirut se răsuțește pe călcâie.

— Vin acu'!

O zbughește spre odăile servitorilor.

Se oprește în cadrul ușii cămăruței și vede, pentru prima oară cu adevărat, cât de mic, de jegos și de meschin e locul acesta căruia îi zice, de aproape un an de zile, „acasă“. În semiîntunericul chichineței, Aster, îmbrăcată într-o frumoasă cămașă *abesha*¹, resimte acut spațiul acesta care nu e suficient pentru nimic. E mai mic decât o cutie, e o cavernă lipsită de aer, împrejmuită de noroi, de paie și de bălegar. Nu există ușă cu

¹ Costum tradițional etiopian sau eritreean, de sărbătoare; cămașă de șifon, cu mâneci lungi, până la genunchi, și pantaloni din același material (n. tr.).

adevărat, nici vreo amărâtă de fereastră. Dorm pe niște saltele subțiri, pe care trebuie să le ruleze ca să se poată mișca prin încăpere. Doar fâșii de pături uzate, bătute în cuie să acopere crăpăturile înguste, zdrențe îmbibate de praf și de întuneric. E un loc făcut pe măsura a două persoane făcute pe măsura vieților unei femei și a soțului acesteia. Nu pentru cineva obișnuit cu haine fine și cu aer curat, care adie printre perdele de catifea.

— Pe unde-mi umbli? Aster se întoarce spre ea. Părul ei scurt cioplește un arc perfect în fâșia de soare palid ce se strecoară pe fereastră de deasupra capului. Lumina domoală îi aprinde obrazii mătăsoși. Stă în singurul loc unde soarele poate pătrunde în încăpere, printr-o deschizătură micuță, cam cât capul lui Hirut, scobită în perete ca un gând ce-ți vine prea târziu. În fiecare dimineață, bucătăreasa agață perdeaua zdrențuită de un cui, ca să aerisească încăperea, și în fiecare seară o pune la loc, ca să închidă fereastră.

— Unde e colierul? Dă-mi colierul! E-al meu!

Hirut se uită la peticul vag de lumină care se întinde la picioarele lui Aster, ca și cum și el ar fi la cheremul ei. Își pleacă fruntea în clipa în care Aster se repede spre bucațica ei de încăpere.

— Ce mai încearcă el să te protejeze! Aster îi ridică salteaua și-o lasă apoi să cadă, ștergându-se pe mâini de colțul rochiei, care pare exagerat de albă în încăperea întunecoasă. Ridică lădița în care Hirut și bucătăreasa își păstrează cele câteva nimicuri și le scutură pe jos.

— Zice că l-a pierdut, dar eu știu că-i aici.

Aster azvârle lădița și se uită cu atenție în jur, în timp ce-și trece mâinile peste abdomen, ca să-și

netezească rochia lungă. Acolo unde Hirut e numai piele și os, ea e moale, plină de gingășie. Nu e cu mult mai înaltă decât ea, dar, pe podeaua aceasta denivelată, de lut, pare solidă și impunătoare.

— L-am primit de la mama ca să-l dăruiesc soțului meu când m-am căsătorit. Știu sigur că nu l-a pierdut, așa, pur și simplu. Se uită de sus la Hirut, mijindu-și ochii. Îmi ascunde el ceva.

Hirut își pleacă umerii, așa cum a învățat-o bucătăreasa. Vrea să spună că n-are nicio vină că Aster se ceartă cu bărbatul ei, Kidane. Și nici că el se poartă frumos cu ea și că asta o face pe Aster să plângă.

— Nu știu unde e, zice. Hirut a aflat că, în primele zile de doliu după singurul lor fiu, Aster aruncase multe lucruri. Făcuse o grămăjoară cu cele mai frumoase rochii și pelerine de-ale ei, și chiar cu bijuterii, și le dăduse foc în curte, uitându-se, cu pieptul tresăltând, la flăcările ce începeau să le mistuie. Bucătăreasa i-a spus că Aster mai caută încă lucruri dintre cele pe care le aruncase, uitând că le arsese.

— Nu l-am văzut în viața mea, adaugă Hirut.

— Adică vrei să mă faci să cred că l-a aruncat Kidane. Râde. Sau vrei să mă faci să cred că ți l-a dat ție, cu mâna lui?

Pe Kidane, mama ei îl numea „frate“ sau „prieten“ și, uneori, zicea chiar: „Hirut, mi-e ca un fiu, deși nu e cu mult mai tânăr decât mine. Am avut grijă de el după ce i-a murit mama. L-am dus în spinare pe când eu însămi nu eram decât o copilă. Am crescut împreună. E singurul care s-a purtat frumos cu mine și, când m-oi duce, o să aibă grijă de tine.“ Pentru că-i fusese atât de

drag mamei sale, Hirut venise acasă la el, după moartea părinților, iubindu-l necondiționat. Nu e vina ei că ține și el la ea, că-i zice Mititico, Surioară și Rutiye.

— Știi ce le facem noi hoților? Întreabă Aster.

În lumina sumbră a încăperii, nu prea ai cum să-i vezi frumusețea pe care și-o etalează cu orice ocazie: ochii luminoși și pomeții ridicați, buzele pline și linia subțire a gâtului alunecând spre umerii care n-au purtat vreodată povara coplesitoare a urcioarelor cu apă sau a lemnelor de foc.

— Dacă-l gălesc aici, nici măcar Kidane nu va putea să te ajute.

Hirut știe ce pătesc hoții. I-a văzut pe băieții și pe bărbații ăia amărâți care cerșesc la *mercato*¹, cu trupurile scheletice, șchiopătând, fără o mână și-un picior, cu ochii măriți încă de șocul crâncenei schilodiri. Simte cum i se amărăște gura.

Aster îi ridică salteaua. Apoi o derulează și desface sfoara pe care Hirut o folosește ca să-și lege arma la locul ei. Bucătăreasa i-a spus c-o să i-o ia, dac-o găsește, însă Hirut nu și-a închipuit că Aster ar putea intra vreodată în spațiul acesta destinat doar servitorilor. Avea impresia că sunt locuri unde Aster nu se duce niciodată. Hirut își ține respirația, în timp ce urmărește cu privirea sfoara aceea care alunecă din jurul saltelei. A trecut atâta vreme de când n-a mai fost acasă, atâta vreme de când nu mai știe cum e să te miști fără să ceri voie, să faci ce trebuie făcut, nu ce ți se poruncește. Cândva, era mai mult decât o servitoare. Pe-atunci, nu se sfia să păstreze ceea ce-i aparținea.

¹ „Piață“ – în lb. italiană, în original (n. tr.).

Apoi, Aster zice: Ce-i asta? Stă tot acolo, sub fereastră, cu pătura și cu pușca în mâini, clătinându-le dintr-o parte în alta.

Brusc, se iscă duhoarea aceea cu care Hirut nu s-a putut obișnui. Vine dinspre o grămăjoară de bolovani de lângă intrare, acolo unde Kidane învăța, copil fiind, să măcelărească oi, la ocazii speciale. Pe sub pietrele acelea, se ițea un șanț nu prea adânc, pe unde se scurgea sângele. Asta-i ce miroase, i-a spus bucătăreasa, când a venit prima oară în casă. E sânge putred, o să te obișnuiești. Și în încăpere persistă duhoarea de sânge stricat, de animale neajutorate, de urină și de excremente îmbibate în pământ – instinct și frică deopotrivă.

— A cui e arma asta?

Hirut spune:

— E a mea.

Carabina fusese bunul cel mai de preț al tatălui ei. Prea mare ca s-o pună în lădiță, o ține vârată în grămada de paie și de pături pe care o folosește drept saltea, acoperită cu un cearșaf mare, înnodat la colțuri, ca să țină totul la un loc. În nopțile când e frântă de oboseală, doarme în așa fel încât să simtă carabina alături, închipuindu-și că e brațul mamei sale.

Aster ține pușca în lumină. E veche, zice ea. Își petrece degetele peste cele cinci creștături de pe țeavă, marcaje care, spunea tatăl lui Hirut, îl ajutau să numere italienii pe care îi omorâse.

— Știi s-o folosești? O cântărește în mână, verificându-i balansul.

— M-a învățat tata, așa cum a făcut și cu frații mei.

Aster duce pușca la umăr, susținându-i țeava cu mâna.

— De unde-o ai?

— De-acasă, zice Hirut.

Acasă: exact la cinci kilometri de locul acesta care se mai numește și casa lui Aster și a lui Kidane. Cinci kilometri: o distanță pe care Hirut n-o va înțelege decât mai târziu, când își va da seama că toate lucrurile, chiar și cele pierdute, pot fi puse pe hârtie și măsurate. Ceea ce înțelege stând acolo, în pragul camerei ei minuscule, uitându-se fix la Aster, e că, și dacă ar putea s-o ia la fugă îndărăt, tot n-ar avea cum să micșoreze distanța care o desparte de peticul de pământ unde zac osemintele părinților săi. E departe de casă.

— Acasă, zice ea din nou. Mi-a dat-o tata. Apoi Hirut simte o mână pe umăr. Se întoarce și îl vede pe Kidane, scăldat în lumina strălucitoare a după-amiezii.

— Ce faci aici? Silueta lui Kidane umple cadrul ușii și blochează lumina. Un firicel de sudoare i se prelinge pe gât, înnegriindu-i tunica albă. Partea de jos a pantalonilor săi de călărie e plină de praf; de tiv, îi atârnă o frunză. Ce s-a-ntâmplat?

— Întreab-o unde-a pus colierul.

Kidane se uită cercetător la chipul lui Hirut, apoi se întoarce către soția lui.

— De unde ai pușca aia? E surprins. E a bucătăresei?

— E-a ei, zice Aster. Apoi tușește, strâmbând din nas. Ce duhoare! Astea nu se spală deloc.

— Dă-i-o înapoi, spune Kidane pe un ton care cere supunere imediată. Nu-i a ta.

Râsul lui Aster sfâșie încăperea ca un cuțit.

— Așadar, o lași să încalce poruncile împăratului. Conducătorul tău zice că pușca asta e-a armatelor Etiopiei.

Kidane își șterge grumazul cu o batistă, apoi o vâără înapoi, în buzunar. Își scutură pantalonii de praf. Pare să se gândească. Apoi zice:

— Mititico, pot să mă uit la ea?

Așteaptă ca Hirut să încuviințeze, apoi ia arma de la Aster. O ține cu ambele mâini. O duce la umăr la fel ca soția lui, la fel ca tatăl lui Hirut.

— E o Wujigra, zice el. Și tata a avut una la fel ca asta, în bătălia de la Adua, când ne-am luptat prima dată cu italienii. Trebuie să aibă cel puțin patruzeci de ani, poate chiar spre cincizeci. O ridică și se uită la țeavă, țintește dincolo de ușă, în curte, ca și cum ar vedea mai departe, prin ziduri, prin poartă, spre vechea casă a lui Hirut, la atâția kilometri depărtare. Ai cartușe?

Hirut știe pe de rost conținutul lădiței împrăștiat la picioarele lui Aster: baticul de rezervă al bucătăresei, în care a înnodat trei taleri Maria Terezia și doi nasturi albaștri; rochia care i-a rămas mică, în care era îmbrăcată când a venit aici; un cărbune cu care desenează; o farfurie de ceramică ciobită, cu flori roz, a bucătăresei; o toartă spartă de carafă, tot a ei, și un cartuș, al lui Hirut.

— Unde sunt cartușele? Kidane lasă arma jos. Câte ai?

Nu are decât unul. Pușca asta a ei n-a avut niciodată decât un cartuș. Tatăl ei a pus-o să-i promită că le va păstra separat, până va fi într-un pericol adevărat și, atunci, copila mea, s-o ții așa cum te-am învățat și să țintești inima, așa cum ți-am arătat, și nu trebuie să-ți fie teamă de nimic, afară de a-ți lăsa dușmanul în viață.

— Habar n-am avut c-o are. Aster își pune mâinile în șolduri și Hirut vede, în semiîntuneric, cum îi